

Posudek vedoucího bakalářské práce
Smírčí kříže na Chebsku
Pavčina Plevná

Smírčí kříže jsou památkami, které svou tajuplností, skrytými příběhy vražd a nešťastných událostí, ale stejně tak i svým umístěním tam, kde dodávají skutečného *genia loci*, lákaly a budou lákat badatele dlouhodobě. Bohužel spíše badatele regionální, nějaký systematizovaný institucionální výzkum – pomineme-li snahu o spíš čistě soupisové encyklopedické práce s impulzem rovněž z regionu – zatím není, na rozdíl třeba od epigrafických a sepulkrálních památek v rámci Ústavu dějin umění AV ČR (majících odnedávna i svou odbornou periodickou platformu), ve výhledu. Chebsko, k němuž má autorka osobní vztah, je těchto památek dosud poměrně plné, ačkoli i zde během staletí došlo k početným ztrátám v jejich fundu. Zajímavou otázkou, která každého laika při pohledu na mapu dochování kamenných křížů v Čechách napadne, je to, proč se jich drtivá většina nachází v pohraničí, v oblastech dříve osídlených Němci. Autorka odpověď správně hledá v tamějším užívání magdeburského práva, které postavení smírčího kříže při spáchaném zločinu předpokládalo. Některé z křížů ovšem upomínají i na šťastné vyvážnutí z nebezpečné příhody. Přehled terminologie a vývoje smírčích křížů, z nichž nejstarší jsou u nás již z 15. století (ale svůj zlatý věk prožily až ve století následujícím, aby v 17. století v souvislosti s novými zákony a zemským zřízením začaly pomalu mizet), proto v úvodu bakalářské práce P. Plevné nemohl chybět. Autorka se pak v další části opírá vedle evidence ašského muzea především o nedávno vydaný soupis na našem území dochovaných křížů, nicméně jeho stručné informace mnohem více rozšiřuje a pátrá po příbězích, které za konkrétními kameny stojí. To je společně s popisem těchto památek hlavní náplní druhé kapitoly. Struktura je v tomto případě jasně daná, ne tak již kritérium řazení křížů v oné kapitole – možná by stálo za vysvětlení, na základě čeho tak bylo učiněno: Abecední hledisko to není, chronologické také ne (to ani není možné, jelikož většina křížů není datována), což platí i pro evidenční čísla, pojednávána na přeskáčku. Ale to kvalitě zpracování nijak neubírá. P. Plevná provedla vlastní výzkum, kdy veškeré kříže navštívila, zdokumentovala a zaevidovala, včetně polohy, již přesně určila pomocí GPS souřadnic. Vzhledem k tomu, v jak nedostupných lokalitách a nakolik skryty zrakům se některé kříže nalézají, je to nedocenitelná pomůcka. Čtivost jinak encyklopedickému tématu dodávají právě ony příběhy, které se ke křížům vážou, byť opět: u většiny není ani důvod vzniku znám. Ideální případ nastává, pokud je příběh této kamenné památky možno kombinovat s archivními prameny, jako v případě otce, který v pomatení zavraždil svého osmiletého syna a skončil za tento skutek na popravišti (autorka mimochodem událost sleduje velmi podrobně a do přílohy zařazuje i soupis výdajů na vrahův soudní proces). Šifru k rozmístění křížů nabízí případ snad

povražděného svatebního průvodu (ekvivalent je znám i z Moravy!!!), kde měl kříž opodál hlavní skupiny signalizovat ubití kočího, který se pokusil o útěk. Řadu z těchto příběhů objevili již sudetoněmečtí badatelé a autorce slouží ke cti, že jejich práce neopomenula. Možná by ještě další poznatky přinesl detailní archivní výzkum v chebském okresním archivu, ale ten by byl časově velmi náročný a pochopitelně nad rámec bakalářské práce. Snad tip pro práci diplomovou? Ke slovu na závěr přicházejí rovněž ztracené nebo zničené smírčí kříže a jejich receptce ve výtvarném umění, především v díle regionálního malíře Karla Šrámka, stejně jako již tři desetiletí existující Společnost pro výzkum kamenných křížů. Prameny a literatura jsou adekvátní, poznámkový aparát vynikající, jen slova chvály mám i pro přílohy, obrazové i grafické, po jazykové stránce nelze mít větších výhrad, stylistika i gramatika jsou na vysoké úrovni. Předkládanou bakalářskou práci navrhuji k obhajobě a hodnotím ji jako **výbornou**.

V Plzni 3. května 2015

Doc. PhDr. Jan Kilián, Ph.D.

